

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

Αθήνα, 08-10-2020

Αριθ. πρωτ.:Γ/ΕΞ/6871/08-10-2020

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 43 / 2020

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την 15-04-2020 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Γεώργιος Μπατζαλέξης, Αναπληρωτής Πρόεδρος, κωλυμένου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου, και τα αναπληρωματικά μέλη Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου, ως εισηγητής, Γρηγόριος Τσόλιας και Εμμανουήλ Δημογεροντάκης σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Κωνσταντίνου Λαμπρινουδάκη, Χαράλαμπος Ανθόπουλου και Ελένης Μαρτσούκου αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, ο Ιωάννης Λυκοτραφίτης, ειδικός επιστήμονας – ελεγκτής ως βοηθός εισηγητή και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Υποβλήθηκαν στην Αρχή οι υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/3725/24-05-2019 και Γ/ΕΙΣ/5244/29-07-2019 καταγγελίες (εφεξής, α' και β' καταγγελία αντιστοίχως), οι οποίες αφορούν σε λήψη αζήτητης πολιτικής επικοινωνίας (μηνύματα EMAIL και SMS, αντίστοιχα) από τον Α για προώθηση της υποψηφιότητάς του στις περιφερειακές εκλογές του Μαΐου 2019.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ως άνω αναφερόμενη α' καταγγελία, η καταγγέλλουσα έλαβε στις ... στην διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της ηλεκτρονικό μήνυμα (EMAIL)

από τον καταγγελλόμενο (το μήνυμα είχε σταλεί από την εταιρεία ... εκ μέρους του καταγγελλόμενου ...), το οποίο ήταν πολιτικού χαρακτήρα για σκοπούς προώθησης της ως άνω υποψηφιότητάς του στις επικείμενες, κατά την επίμαχη περίοδο, περιφερειακές εκλογές της 26^{ης} Μαΐου 2019, χωρίς να έχει – όπως ισχυρίζεται η καταγγέλλουσα – καμία προηγούμενη σχέση μαζί του.

Αντίστοιχα, σύμφωνα με την ως άνω αναφερόμενη β' καταγγελία, ο καταγγέλλων έλαβε στις ..., στο τηλεφωνικό του αριθμό σύντομο γραπτό μήνυμα (SMS) προωθητικού χαρακτήρα εν όψει της ανωτέρω υποψηφιότητας του καταγγελλόμενου (ως αποστολέας του μηνύματος εμφανιζόταν το επώνυμο του καταγγελλόμενου «Α»), χωρίς να έχει – όπως ισχυρίζεται ο καταγγέλλων – καμία προηγούμενη σχέση μαζί του.

Η Αρχή, στο πλαίσιο εξέτασης των εν λόγω καταγγελιών, απέστειλε στον καταγγελλόμενο τα υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/3725-1/16-07-2019 και Γ/ΕΞ/5244-1/03-09-2019 έγγραφα με τα οποία ζητούσε τις απόψεις του επί των καταγγελλομένων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η Αρχή για την πολιτική επικοινωνία.

Ο καταγγελλόμενος απάντησε στην Αρχή με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/8366/02-12-2019 υπόμνημα, στο οποίο αναφέρει, μεταξύ άλλων, τα εξής συνοπτικώς αναφερόμενα:

- 1) Στην προεκλογική προσπάθειά του στηρίχτηκε αποκλειστικά και μόνο στον προσωπικό, οικογενειακό, φιλικό, επαγγελματικό κοινωνικό του κύκλο. Η ενημέρωση για την υποψηφιότητά του έγινε σε όλους αυτούς που στην πολύχρονη επαγγελματική, κοινωνική παρουσία και δραστηριότητα του ήρθαν σε επαφή.
- 2) Από τα φοιτητικά του ασχολήθηκε με τον συνδικαλισμό. Ως ... έχει εκλεγεί ... στον ... αρκετές φορές και έχει διατελέσει μέλος ... ως Το ... και το ... ήταν υποψήφιος Σε αυτή την διαδρομή και την όλη δραστηριότητα του συνάντησε και γνώρισε πολλούς, συγκεντρώνοντας τα στοιχεία επικοινωνίας τους. Τα στοιχεία που χρησιμοποίησε στην προεκλογική του προσπάθεια προέρχονταν από την προσωπική του ατζέντα και από τις επαγγελματικές κάρτες που του έχουν δοθεί σε πολλές και διάφορες εκδηλώσεις.
- 3) Ως προς την πρώτη καταγγελία (αποστολή SPAM EMAIL), δεν θυμάται πού ακριβώς έχει συναντηθεί με την καταγγέλλουσα. Ο ίδιος είναι κάτοικος Φ που δεν περιλαμβάνεται στον ... όπου ήταν υποψήφιος. Για αυτό είναι σίγουρο ότι πρόκειται για διεύθυνση που του έχει δοθεί στο πλαίσιο κάποιας εκδήλωσης ή γνωριμίας κατά το παρελθόν, καθώς δεν θα είχε κανέναν λόγο να στείλει σε κάποιον άγνωστο εκτός

της εκλογικής του περιφέρειας.

- 4) Ως προς την δεύτερη καταγγελία (αποστολή SPAM SMS), έγινε κάποιο λάθος κατά την μεταφορά αριθμητικών ψηφίων ως προς κάποιο νούμερο τηλεφώνου από την ατζέντα του, καθώς δεν έχει το όνομα του καταχωρημένο.

Στη συνέχεια, η Αρχή κάλεσε με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1027/07-02-2020 έγγραφο τον Α σε ακρόαση στη συνεδρίαση του Τμήματος της Αρχής στις 19-02-2020, προκειμένου να συζητηθούν οι ανωτέρω σχετικές καταγγελίες καθώς και η γενική πρακτική που ακολουθήθηκε από τον υποψήφιο για την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα με ηλεκτρονικά μέσα.

Στην εν λόγω συνεδρίαση παρέστη ο Α, ο οποίος εξέθεσε προφορικά τις απόψεις του. Ο καταγγελλόμενος ανέφερε ότι κατά την προεκλογική του εκστρατεία έστειλε 500 σύντομα γραπτά μηνύματα SMS μέσω πακέτου που αγόρασε από πάροχο, και άγνωστο αριθμό ηλεκτρονικών μηνυμάτων EMAIL. Για τις αποστολές αυτές ανέφερε ότι έκανε χρήση του προσωπικού του αρχείου, και για το λόγο αυτό δεν έκρινε σκόπιμο να παρέχει στους αποδέκτες τη δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμα εναντίωσης. Ο καταγγελλόμενος έλαβε προθεσμία, αλλά δεν κατέθεσε υπόμνημα.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, την ακροαματική διαδικασία και αφού άκουσε τον εισηγητή και τον βοηθό εισηγητή, ο οποίος αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, μετά από διεξοδική συζήτηση,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθρο 4 στοιχ. 7 του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (εφεξής, Κανονισμός), ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*.
2. Το ζήτημα, της πραγματοποίησης μη ζητηθεισών επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας

εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, ρυθμίζεται στο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 για την προστασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, μία τέτοια επικοινωνία επιτρέπεται μόνο εφόσον ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 3471/2006, τα στοιχεία επαφής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποκτήθηκαν νομίμως, στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών ή άλλης συναλλαγής, μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απευθείας προώθηση παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή ή για την εξυπηρέτηση παρόμοιων σκοπών, ακόμη και όταν ο αποδέκτης του μηνύματος δεν έχει δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεση του, υπό την προϋπόθεση ότι του παρέχεται κατά τρόπο σαφή και ευδιάκριτο η δυνατότητα να αντιτάσσεται, με εύκολο τρόπο και δωρεάν, στη συλλογή και χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών του στοιχείων και αυτό κατά τη συλλογή των στοιχείων επαφής, καθώς και σε κάθε μήνυμα, σε περίπτωση που ο χρήστης αρχικά δεν είχε διαφωνήσει σε αυτή τη χρήση. Εξάλλου, σύμφωνα τις παραγράφους 1 και 4 του άρθρου 13 του ίδιου ν. 3471/2006, ως προς την τήρηση του νόμου αυτού, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει τις αρμοδιότητες του ν. 2472/1997, όπως εκάστοτε ισχύει, και επιβάλλει τις προβλεπόμενες από τον τελευταίο αυτό νόμο κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του ανωτέρω ν. 3471/2006.

3. Ειδικά για την πολιτική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αρχής σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με σκοπό την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006, όσο και την Οδηγία 1/2010 της Αρχής για την πολιτική επικοινωνία αλλά και το Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ισχύουν τα εξής:

Η πολιτική επικοινωνία¹ ενδιαφέρει από την άποψη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο, προεκλογική ή μη, από πολιτικά κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση ή υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα πρόσωπα αυτά καθίστανται υπεύθυνοι επεξεργασίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, άρθρο

¹ Βλέπε ορισμό στο άρθρο 1 παρ. 2 της οδηγίας 1/2010 της Αρχής

4, στοιχ. 7) εφόσον ορίζουν το σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, όταν οι βουλευτές ή οι υποψήφιοι βουλευτές λαμβάνουν δεδομένα από τα πολιτικά κόμματα και τα επεξεργάζονται για προσωπική τους πολιτική επικοινωνία, καθίστανται και αυτοί υπεύθυνοι επεξεργασίας. Με την ιδιότητα αυτή και με βάση την αρχή της λογοδοσίας² πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την τήρηση των υποχρεώσεών τους και των κανόνων επεξεργασίας.

4. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μέσω δημοσίων δικτύων επικοινωνίας, όπως είναι η περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), η επικοινωνία προϋποθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006, όπως ισχύει, την προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει. Επισημαίνεται επίσης ότι σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) αποτελούν επίσης μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σύμφωνα με τους ορισμούς του ν. 3471/2006 και της Οδηγίας 2002/58/EK.

5. Επιτρέπεται η πολιτική επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων μόνο εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Τα στοιχεία επικοινωνίας έχουν αποκτηθεί νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας επαφής με τα υποκείμενα των δεδομένων, και το υποκείμενο κατά τη συλλογή των δεδομένων ενημερώθηκε για τη χρήση τους με σκοπό την πολιτική επικοινωνία, του δόθηκε η δυνατότητα να εκφράσει αντίρρηση για αυτή τη χρήση αλλά δεν την εξέφρασε. Η προηγούμενη επαφή δεν είναι απαραίτητο να έχει αμιγώς πολιτικό χαρακτήρα, π.χ. είναι νόμιμη η αποστολή μηνυμάτων όταν τα στοιχεία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης πρόσκλησης για συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση ή δράση, ανεξαρτήτως του πολιτικού χαρακτήρα της. Αντιθέτως, δεν θεωρείται ότι συνιστά παρόμοια επαφή και δεν είναι νόμιμη η χρήση των ηλεκτρονικών στοιχείων επικοινωνίας προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας όταν τα στοιχεία αυτά αποκτήθηκαν στο πλαίσιο επαγγελματικής σχέσης, όπως για παράδειγμα η χρήση του αρχείου πελατών από υποψήφιο βουλευτή.

(β) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τη

² Όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ

δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή, και αυτό σε κάθε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας. Σε κάθε επικοινωνία απαιτείται να αναφέρεται ευδιάκριτα και σαφώς η ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, καθώς επίσης και μια έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης του μηνύματος μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας.

6. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο καταγγελλόμενος, ως υπεύθυνος επεξεργασίας πραγματοποίησε πολιτική επικοινωνία με αποστολή τόσο σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS) όσο και μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (EMAIL). Ως εκ τούτου, η νομιμότητα της αποστολής εξασφαλίζεται μόνο εάν έχουν τηρηθεί τα αναφερόμενα στις ανωτέρω Σκέψεις 4, 5. Από τις απαντήσεις του υπευθύνου επεξεργασίας προκύπτουν τα εξής:
7. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσκόμισε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είχε εξασφαλιστεί η απαιτούμενη προηγούμενη συγκατάθεση των παραληπτών των μηνυμάτων πολιτικής επικοινωνίας ή ότι είχε υπάρξει προηγούμενη παρόμοια επαφή/επικοινωνία. Αντιθέτως, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δηλώνει ότι τα προσωπικά στοιχεία της μίας καταγγέλλουσας αποκτήθηκαν στο πλαίσιο κάποιας εκδήλωσης ή γνωριμίας στο παρελθόν, χωρίς όμως να προσδιορίζει αν σχετίζεται με την πολιτική δραστηριότητα του υπευθύνου επεξεργασίας ή αν έλαβε τη σχετική συγκατάθεση. Ως προς τη δεύτερη καταγγελία, δεν προσκομίστηκαν αποδεικτικά στοιχεία του επικαλούμενου ανθρώπινου λάθους κατά τη μεταφορά του αριθμού του καταγγέλλοντος (όπως για παράδειγμα τα στοιχεία ενός άλλου ατόμου με παρόμοιο αριθμό τηλεφώνου). Σημειώνεται επίσης ότι, πέραν των συγκεκριμένων καταγγελιών, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσκόμισε σχετικά στοιχεία ούτε για άλλα πρόσωπα στα οποία απέστειλε μηνύματα πολιτικής επικοινωνίας.
8. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν παρείχε στην Αρχή πληροφορία αναφορικά με τον ακριβή αριθμό των μηνυμάτων τα οποία εστάλησαν, εκτός από μια αναφορά για ένα πακέτο 500 σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS).
9. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν παρείχε, στα επίμαχα μηνύματα πολιτικής επικοινωνίας των καταγγελιών, στα υποκείμενα των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμα εναντίωσης με τρόπο εύκολο και σαφή.

- 10.** Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, και λόγω επαγγελματικής ιδιότητας, είχε πλήρη γνώση του ισχύοντος νομικού πλαισίου για την πολιτική επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα και τις κατευθυντήριες γραμμές της Αρχής που είχαν δημοσιευτεί και αποσταλεί στα πολιτικά κόμματα ήδη από τις αρχές Απριλίου 2019.
- 11.** Ο υπεύθυνος επεξεργασίας συνεργάστηκε με την Αρχή απαντώντας στα έγγραφα για διευκρινίσεις, παρέχοντας τις πληροφορίες που ζητήθηκαν και κατά τη συνεδρίαση της Αρχής.
- 12.** Δεν έχει επιβληθεί στο παρελθόν διοικητική κύρωση από την Αρχή στον υπεύθυνο επεξεργασίας,

Βάσει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιβολής σε βάρος του υπευθύνου επεξεργασίας, με βάση αφενός το άρθρο 13 του ν. 3471/2006, σε συνδυασμό με το άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 και με το άρθρο του 84 ν. 4624/2019, και αφετέρου το άρθρο 58 παρ. 2 εδ. θ' του Κανονισμού και το άρθρο 15 παρ. 6 του ν. 4624/2019, της διοικητικής κύρωσης, που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας, η οποία κρίνεται ανάλογη με τη βαρύτητα της παράβασης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:

Επιβάλλει στον Α το αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό διοικητικό χρηματικό πρόστιμο που αρμόζει στην συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τις ειδικότερες περιστάσεις αυτής, ύψους τρεις χιλιάδων ευρώ (3.000,00) ευρώ, για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβιάσεις του άρθρου 11 του ν. 3471/2006.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου